

BUKVITS IVÁN

(1906–1946)

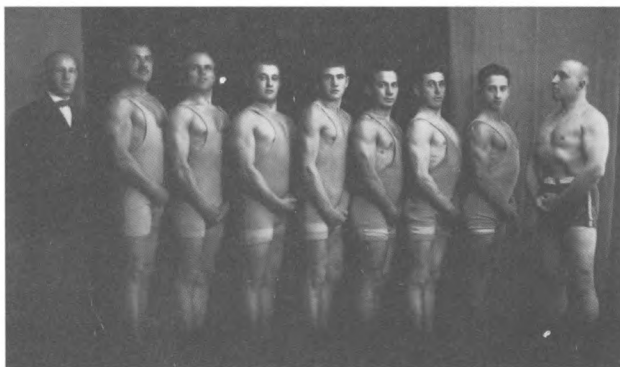
1944, ősz.

Istenem, milyen elhagyatott az ember ebben a dohos, penészes, hideg cellában! A börtönablak rácsai között csak félve szökik be egy kevés napsugár, a nyártól búcsúzó őszi nap langyos sugara...

A börtönépület napközben igencsak zajos. Politikai elítélteket tartanak itt bezárva. Közülük a legtöbben ártatlanok, de úgy ítélték meg, hogy bűnösök.

Iván, a bunyevác családból származó, negyvenéves rendőrfőnök erős egyénisége teljesen megtört az itt eltöltött hetek alatt. Ködfátyolos tekintete előtt összefolynak az írógépen írt levél betűi... Még szerencse, hogy az írógépét meghagyták, sőt megengedik neki, hogy ezen írja a családjának szánt leveleit. Gyötrelmem a rácsok mögött várni a végzetet! Tudja, hogy innen nincs kiút. Nem kerül haza a Majsai úti családi házba, ahol felesége és két fiúgyermeke várja...

Lehunytja szemét, és ott áll a tágas udvaron. Hallgatja a madárcsicsergést. Arcát simogatja az enyhe tavaszi szellő. Kisgyermekei önfeledt kacagását, majd a felesége hangját hallja: „Kész az ebéd, egyetlenem!” Mindig így szólította: Egyetlenem. Az is volt a csodálatos asszony számára. Sőt, a válaszlevelekből az derül ki, hogy most is az. Érzelgős, szerelmes és bánatos leveleket küld az ő Matildja. Mindig megsiratja, amikor olvassa. Ez az egyetlen módja, hogy értekezzenek. Nem múlhat el nap, hogy ne írjon gyerekei édesanyjának! Ezekben a levelekben biztosítja az asszonyt az iránta érzett szerelméről, de nem titkolja, hogy tisztában van vele, a börtönből már nem tér haza. Iván vallásos ember. Fiait tisztességre és emberségre nevelte. Ez a feladat is a kedves asszony vállát nyomja. Ivánnak ez fáj, elviselhetetlenül...

Sikeres birkózóként (Iván balról a harmadik)

Csattog az írógép, először lassan, majd egyre gyorsabban. Hirtelen megáll az írással. Azon tűnődik, van-e értelme tovább írni a sorokat... „Édes jó anyám! Köszönöm, hogy

felnevelt és mindig, amivel tudott, segített. Eljött az idő, hogy az Isten akaratából visszahúzódjam, és amint látszik, a másvilágra költöztem. Amikor ezen soraimat olvassa, én már valószínűleg nem leszek az élők sorában...” Ismételten szétfolynak a sorok, mintha homályos üvegen keresztül nézné őket. Iván, a mindig erős és határozott férfi szeméből kibuggyan egy könnycsepp. Aztán újabb és újabb... Arcát könny áztatja. De erőt vesz magán, folytatja a levélfirat: „*Vigasztalódjon meg és nyugodjon meg a jó Isten akaratában, ne legyen szomorú, az én lelkem az édesanyám felett fog lebegni és mindazok felett, akiket szeretek. Nyugodjék meg, imáival forduljon a jó Istenhez, és megkönnyebbül. Ezek az én utolsó szavaim, jó szülőanyám. Nagyon szereti fia, Iván.*”

1944-et írunk. Hetek óta börtönben van. Bűneként azt róják fel, hogy átállt a magyarokhoz. Mint egykori jugoszláv rendőrfőnök, ezt nem tehetné volna meg. Csak tolmács volt, amikor 1941-ben bejöttek. Anyanyelvi szinten ismeri a magyart, miért ne tolmácsolhatott volna? Igaz, akkor magyarosította a nevét... Ez szúrt szemet a hatalmukat gyakorló partizánoknak. Meg az, hogy kiváló sportolóként szinte nem volt ember a városban, aki ne ismerte és tisztelte volna. Újságok írtak sportsikereiről. Még Prágába is eljutott, és kiváló eredménnyel tért haza. Nagyon sok az ismerőse, most mégsem segíthet rajta senki... Ki tudja, mikor lesz vége ennek a gyötrelmenek! Elmúlt még egy szörnyű nap az életéből. Nem tud megnyugodni, nem tudja elfogadni, hogy soha többé nem láthatja szeretteit, nem élvezheti a napsugár melengető fényét, a szél játékát, a gyümölcsfák virágainak illatát... Nem sétálhat végig szülővárosának, Szabadkának az utcáin, soha nem ölelheti magához a feleségét és két csodálatos fiát...

A levélnek, ennek az utolsónak meg kell születnie. Lehet, hogy már holnap kivégzik. Lelövik, mint egy kutyát. Elássák egy jelöletlen sírba, és senki nem hozhat rá virágot... Mélyeket sóhajtván, reszkető ujjait az írógép billentyűire helyezve megpróbálja összeszedni gondolatait. Nehéz elbúcsúzni azoktól, akik az életet jelentik számára...

„Kedves nővéreim és fivéreim! Azon az úton, amely a végtelenség felé, a másvilágra vezet, szeretettel gondolok rátok, a jóságotokra, amit értem és a családomért tettetek, és kérek külön mindegyiketeket, amennyiben módotokban áll, segítsétek az én szegény árváimat! Ne engedjétek meg, hogy nélkülözzenek, és az én halálom által okozott fájdalomon kívül más fájdalmat is érezzenek! Soha ne feledjétek el, én mindannyiótokra szeretettel gondolok az életem végén. Mindannyiótokat csókol és szeret felejthetetlen fivéretek, Iván.”

A könnyek csordogálnak fájdalmasan a markáns férfiarcon. Iván kebléből fel-felszakad a sóhaj, amelyben benne van a világ minden fájdalma. Nincs már ereje bízni sorsának jobbra fordulásában. Tisztában van az elkerülhetetlennel: reá már csak a halál vár...

„*Drága feleségem, gyermekeim, árváim! Veletek töltöttem életem legszebb napjait, csak értetek éltem. Ti jelentettétek nekem mindenemet ezen a világon. Semmi sem volt nekem szebb és kedvesebb, mint a Ti környezetetekben lenni, élvezni a Ti öleléseteket...*”

A könnyek, mint sós vizű patak, folynak le az arcán. Rázza a zokogás. Istenem, milyen gyengévé és esendővé válik az ember élete utolsó perceiben! Ő most olyan, mint szárnyaszegett madár, amely repülne, el, minél távolabb az őt rabul ejtőktől, de nem tud felemelkedni, ereje fogytán, szíve élő sebként sajog... „Gyermekeim! Fájó szívvel hagylak itt

benneteket. Most meg kell mutatkoznotok szorgalmatokkal, jó tanulással, jóságokkal, hogy méltók vagytok a jó gyermek név viselésére! Legyetek szófogadók anyáttal, az én szeretett feleségemmel, mert ő fog most benneteket helyettem is szeretni. Legyetek jó gyermekek, mert én mindig közöttetek leszek, és ha rosszak vagytok, sírni fogok. Ilyen fájdalmat ne okozzatok nekem! Szeressétek egymást, legyetek elégedettek, akkor én is boldog leszek veletek...”

Az esti félhomályban már nem látja az írógép gombjait. Felhagy az írással. Ha Isten is úgy akarja, kap még egy napot, hogy befejezhesse a levelet. Legalább csak még egy nap!... A megkínzott, félholtra vert rabok nyöszörgésétől kísérteties börtönépületben már az idő múlását sem lehet érzékelni. Gyötrelmes minden itt töltött perc. Az ember elkívánczik innen, akár a halálba is! Csak legyen még ideje befejezni a levelet...

Az utolsó nap

1946, tavasz.

A hadbíróság Ivánt a nép ellenségévé nyilvánította, és golyó általi halálra ítélte. Azon a bizonyos napon többedmagával kivégezték a Zentai úti temetőbe. A testben és lélekben egyaránt megtört elítéltek csontváz soványra lefogyva, fakó arccal, szótlanul meneteltek végig a Zentai úton a vesztőhelyre. Tudták, mi vár rájuk. A legtöbbször szinte óhajtották már a halált, ami a szabadulást jelenti a gyötrelmeiből.

Iván rokona szemtanúja volt a kivégzésnek. Ő vitte meg a szomorú hírt a Bukvits családnak...

Bukvits Iván a családjával

Az 1991-es második megemlékezésen már több mint kétszázan voltak jelen (Szabadka)